

28 Cdo 2959/2018

Pro posuzování otázky způsobilosti pohledávek k započtení je rozhodná právní úprava, kterou se řídí závazkový poměr, z něhož pohledávka vznikla. Nelze dovozovat, že již samotným uplatněním námítky promlčení ztrácí pohledávka způsobilost k započtení, aniž by bylo třeba zkoumat, zda je skutečně promlčena a zdali bylo promlčení namítnuto po právu.

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Eliáše, Ph.D., a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Zdeňka Sajdla ve věci žalobkyně České republiky – Ministerstva pro místní rozvoj, IČ 660 02 222, se sídlem v Praze 1, Staroměstské nám. 932/6, proti žalovaným 1. Z. M., nar. XY, a 2. A. M., nar. XY, oběma bytem XY, zastoupeným JUDr. Ladislavem Košťálem, advokátem se sídlem ve Zbečně 123, o 950.750 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 42 C 113/2016, o dovolání žalovaných proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. srpna 2017, č. j. 35 Co 289/2017-73, t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. srpna 2017, č. j. 35 Co 289/2017-73, se ruší a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 19. 4. 2017, č. j. 42 C 113/2016-55, přerušil řízení dle [§ 109 odst. 2 písm. c\) zákona č. 99/1963 Sb.](#), občanského soudního řádu (dále jen „[o. s. ř.](#)“), do skončení řízení vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 23 C 275/2016. Tento svůj postup zdůvodnil poukazem na skutečnost, že žalovaní proti žalobkyni uplatněnému nároku (na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého plněním na základě rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 20. 6. 2013 zrušeného rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. [30 Cdo 3994/2013](#)) namítli k započtení vlastní pohledávky, jejíž úhrady se současně domáhají žalobou, o níž je vedeno řízení u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod výše zmíněnou spisovou značkou. Jeví se proto účelným přerušit nyníjší spor do skončení řízení, v němž bude posouzena existence protipohledávky žalovaných za žalobkyni.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 8. 8. 2017, č. j. 35 Co 289/2017-73, usnesení soudu prvního stupně k odvolání žalobkyně změnil tak, že se řízení nepřerušuje. Odvolací soud vyzdvihl, že odvolatelka namítla promlčení žalovanými započítávané pohledávky, a ta tudíž ve shodě s [§ 1987 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.](#), občanského zákoníku (dále jen „[o. z.](#)“), není způsobilou k započtení. Současně podotkl, že „již v souvislosti se vznesením námítky promlčení žalobcem je třeba dluh pro účely posuzování aktivní kompenzability posuzovat za nevymahatelný“ [tuto úvahu podpořil městský soud odkazem na publikaci Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část* (§ 1721–2054). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1143–1144].

Proti usnesení odvolacího soudu podali dovolání žalovaní, kteří předně zdůraznili, že pohledávka, již namítli k započtení, je právem na náhradu nemajetkové újmy vzniklé nemožností užívat stavbu venkovního bazénu od roku 2000 v důsledku nesprávného úředního postupu stavebního úřadu. Dovolatelé upozorňují, že tento nárok není jednorázové povahy, nýbrž vznikl v průběhu let, přičemž jeho převážná část má základ v době do 31. 12. 2013. Jimi namítané započtení tudíž nebylo možné jako celek posoudit dle právní úpravy obsažené v zákoně č. [89/2012 Sb.](#) Za nesprávný pak považují také závěr odvolacího soudu, dle něhož mohla být procesní obrana započtením protipohledávky vyloučena samotným vznesením námítky promlčení žalobkyni. Na nekompenzabilitu pohledávky lze usuzovat, až pokud bude zjištěno, že započítávaná pohledávka je promlčena. Při zvolení odlišného (odvolacím soudem preferovaného) výkladu by bylo možné potlačit jakékoli započtení namítnutím promlčení, třebaže zcela účelovým. Ze shora uvedených důvodů žalovaní navrhují, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc Městskému soudu v Praze vrátil k dalšímu řízení.

Při rozhodování o dovolání bylo postupováno podle [občanského soudního řádu](#) ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017, které je dle čl. II bodu 2 zákona č. [293/2013 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a čl. II bodu 2 zákona č. [296/2017 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, rozhodující pro dovolací přezkum.

Nejvyšší soud se jako soud dovolací ([§ 10a o. s. ř.](#)) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobami k tomu oprávněnými a zastoupenými podle [§ 241 odst. 1 o. s. ř.](#), zabyval jeho přípustností.

Podle [§ 237 o. s. ř.](#) není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné ([§ 237 o. s. ř.](#)) i důvodné ([§ 241a odst. 1 o. s. ř.](#)), jelikož se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a věc nesprávně právně posoudil. Pochybení lze spatřovat již v tom, že odvolací soud na sporný úkon započtení bez dalšího aplikoval právní úpravu způsobilosti pohledávek k započtení obsaženou v zákoně č. [89/2012 Sb.](#), aniž by přezkoumatelným způsobem zodpověděl otázku, zda žalovanými uplatněná protipohledávka vznikla v celém rozsahu až po 1. 1. 2014. Dle [§ 3028 odst. 3 o. z.](#) se totiž právní poměry, jež se netýkají práv osobních, rodinných a věcných, vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzešlé, řídí dosavadními právními předpisy. Z toho vyplývá, že také pro posuzování otázky způsobilosti pohledávek k započtení je rozhodná právní úprava, kterou se řídí závazkový poměr, z něhož pohledávka vznikla (srovnej zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. [32 Cdo 5234/2016](#); skutečnost, že se v tomto judikátu řeší kompenzabilita pohledávek ze smluvních závazků, na přenositelnosti tam vyslovených závěrů do přezkoumávané kauzy, v níž je k započtení namítána pohledávka z deliktu, ničeho nemění, neboť i nositel práva na náhradu nemajetkové újmy je nadán oprávněnou důvěrou ve stabilitu právního řádu, která požívá ochrany).

Odvolací soud rovněž pochybil, pakliže úkon žalovaných směřující k započtení jimi tvrzené pohledávky (přinejmenším zdánlivě) pokládal za irelevantní na základě prostého faktu, že žalobkyně vznesla námitku promlčení daného oprávnění, a nepředestřel žádné úvahy týkající se stanovení počátku, délky či průběhu promlčecí doby, respektive lhůty. Citací odvolacím soudem zmíněného komentáře nelze naznačený postup ospravedlnit, protože hovořil-li autor příslušné pasáže [Šilhán, J. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1143–1144] o tom, že „již vznikem námitky nevymahatelnosti (např. námitky promlčení nebo námitky pozdního uplatnění práv z vadného plnění) je třeba dluh pro účely posuzování jeho aktivní kompenzability posuzovat za nevymahatelný“, má tím na mysli, že pohledávka přestává být způsobilou k započtení, lze-li důvodně namítat její promlčení, aniž by tato námitka skutečně musela být vznesena. Správnost tohoto doktrinárního úsudku Nejvyšší soud v řešené věci nikterak nehodnotí, pokládá však za zcela nepochybné, že autor citovaného textu nemínil dovodit, že již samotným uplatněním námitky promlčení ztrácí pohledávka způsobilost k započtení, aniž by bylo třeba zkoumat, zda je skutečně promlčena a zdali bylo promlčení namítnuto po právu. Takový závěr by šel nejen proti smyslu argumentace rozvinuté na daném místě komentáře (dle níž se pohledávka stává nekompenzabilní již promlčením, nikoli jeho namítnutím), ale byl by rovněž vskutku absurdní, neboť o každé pohledávce může dlužník tvrdit, že je promlčena; pro účely [§ 1987 odst. 1 o. z.](#) však pochopitelně musí být rozhodující to, zda vskutku promlčena je.

Z naříkaného rozhodnutí konečně není možné seznat, zda odvolací soud vzal na vědomí fakt, že promlčení pohledávky jejimu započtení nebrání, nastalo-li až poté, co se setkala s pohledávkou, na niž se zápočet provádí [k právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 srovnej [§ 581 odst. 2 obč. zák.](#) a dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. [20 Cdo 1902/2016](#), nebo Škárová, M. In: Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460–880. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1701–1702, co se týče právního stavu účinného od 1. 1. 2014, srovnej [§ 1989 odst. 1 o. z.](#), Šilhán, J. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1151–1152, a Handlar, J. In: Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kolektiv. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 [OZ](#). Praha: Leges, 2017. s. 610]. Úvaze, zda započítávaná pohledávka byla z hlediska námitky promlčení kompenzabilní, musí tudíž předcházet závěr o tom, kdy se započítávaná pohledávka setkala, tedy kdy dospěla pohledávka později splatná (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. [33 Cdo 1713/2011](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. [33 Cdo 1156/2016](#)).

Obecně platí, že dovolací soud může úvahu soudu o (ne)přerušení řízení dle [§ 109 odst. 2 písm. c\) o. s. ř.](#) revidovat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (viz kupř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2016, sp. zn. [26 Cdo 5475/2015](#), ze dne 14. 7. 2016, sp. zn. [25 Cdo 1658/2016](#), a ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. [23 Cdo 5930/2017](#)). V posuzované kauze ovšem důvody, pro něž se odvolací soud rozhodl změnit rozhodnutí soudu první instance a řízení nepřerušit, ani při aplikaci tohoto sníženého standardu přezkumu nemohou obstát. Zásah Nejvyššího soudu, spočívající ve zrušení usnesení Městského soudu v Praze a vrácení věci uvedenému soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2, věta první, [o. s. ř.](#)), je tak opodstatněn.

Odvolací soud je ve smyslu § 243g odst. 1, části věty první za středníkem, [o. s. ř.](#) ve spojení s [§ 226 o. s. ř.](#) vázán právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí o věci ([§ 151 odst. 1 o. s. ř.](#)).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 6. 2. 2019

JUDr. Jan Eliáš, Ph.D. předseda senátu